

A digitalizáció hatásai az adóbehajtásra Romániában az EU-csatlakozás után

Összefoglalás: A digitalizáció szempontjából nézve, Románia 2007-es uniós csatlakozásától eltelt idő, megítélésünk szerint, három fő szakaszra osztható: gazdasági válság és belső instabilitás (2008–2015), digitalizációs törekvések megindítása (2016–2019), digitális átalakulás (2020–2024). Az elsőt globális pénzügyi válság és magas költségvetési nyomás jellemezte. A másodikban tett erőfeszítések az önkéntes megfelelés és átláthatóság javítását célozták, az adófizetők és az állam adminisztratív terheinek csökkentése mellett. A kockázatalapú könyvvizsgálati és elektronikus bejelentési rendszerek bevezetése mérhető javulást mutatott a bevételi teljesítményben és a hátralékok behajtásában. A harmadik szakasz végére megerősített kapacitással és digitális infrastruktúrával jelent meg a Nemzeti Adóigazgatási Ügynökség. Az adóbehajtás a COVID–19-világjárvány okozta kezdeti zavarok ellenére történelmi csúcspontot ért el, ami a továbbfejlesztett digitális eszközök használatának, a szigorúbb végrehajtási mechanizmusokkal kombinált megfelelő adóamnesztiának és az ügynökségek közötti jobb koordinációnak köszönhető. Dolgozatunk célja, röviden bemutatni a román adóbeszedés alakulását, különös tekintettel a digitalizáció hatásaira. Tanulmányunkat a Pénzügyminisztérium és a Román Nemzeti Statisztikai Intézet, valamint az Eurostat hivatalos adataira alapozzuk. **Kulcsszavak:** Románia, adózás, adóbeszedési hatékonyság, költségvetési reform.

Abstract: The time period elapsed since Romania's EU accession in 2007 can be divided into three main phases: economic crisis and internal instability (2008–2015), initiation of digitalisation efforts (2016–2019), digital transformation (2020–2024). The first was characterised by a global financial crisis and high budgetary pressure. Efforts made in the second one aimed to improve voluntary compliance and transparency while reducing the administrative burden for taxpayers and the state.

* Óbudai Egyetem, Budapest
E-mail: fandlymarius@yahoo.com
ORCID: 0009-0007-4745-6194

** Debreceni Egyetem
E-mail: zzakota@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7228-6277

*** Óbudai Egyetem, Budapest
E-mail: fogarasi.jozsef@uni-obuda.hu
ORCID: 0000-0001-7989-8375

The introduction of risk-based audit and electronic reporting systems showed measurable improvement in revenue performance and arrears recovery. By the end of the third phase, the National Agency for Fiscal Administration appeared with strengthened capacity and digital infrastructure. Tax collection reached a historic peak despite the initial disruptions caused by the COVID–19 pandemic, thanks to the use of enhanced digital tools, proper tax amnesty combined with stricter enforcement mechanisms, and better coordination between agencies. Our paper aims to briefly present the evolution of tax collection in Romania, with particular attention to the effects of digitalisation. Our study is based on the official data from the Ministry of Finance, the Romanian National Institute of Statistics, and Eurostat.

Keywords: Romania, taxation, tax collection efficiency, budgetary reform.

Bevezetés

Románia 2007. január 1-jei csatlakozása az Európai Unióhoz (EU) alapvető változásokat hozott a román állam intézményi és jogi kereteiben, beleértve az adórendszert is. Az EU-tagság számos kötelezettséget rótt az államra az adójognak az uniós *acquis*-hoz való harmonizációját, az adminisztratív kapacitás fejlesztését és a modern adópolitikai és behajtási megközelítések alkalmazását illetően. Bár az ország a legtöbb közvetlen adó megtervezése és kivetése tekintetében megőrizte szuverenitását a csatlakozás után, a közvetett adózásnak, különösen az általános forgalmi adónak (ÁFA) és az adminisztratív gyakorlatoknak fokozatosan összhangba kellett kerülniük az uniós normákkal. Az ezt követő években, a megfelelés javítása és az adóelkerülés csökkentése olyan kulcsfontosságú célokká váltak, amelyek egyaránt alátámasztják a nemzeti fiskális stabilitást és az uniós követelményeket. Ebben a kontextusban vált a digitalizáció az adóigazgatási kapacitás növelésének központi eszközévé. A romániai adóbeszedés alakulása a 2007 óta eltelt időszakban három fő szakaszra osztható:

1. 2008–2015: gazdasági válság és belső instabilitás;
2. 2016–2019: a digitalizációs törekvések kezdete;
3. 2020–2024: az adórendszer digitális átalakítása.

Tanulmányunk ennek a szakaszolásnak alapján vizsgálja a román adórendszer alakulását, figyelembe véve a jogi és intézményi keretek változásait, különös tekintettel a bevezetett digitális eszközökre és azok hatására az adóbeszedés teljesítményére.

1990–2007: Előzmények

A csatlakozást megelőző időszakokkal két másik tanulmányban foglalkoztunk részletesen, mind jogi [1], mind pedig gazdasági [2] viszonylatban, itt csak annyira térünk ki rá, amennyiben hozzájárulhat a későbbi történések megvilágításához.

Az 1989-es forradalom után közvetlenül a kormány azzal a céllal lépett, hogy a régi tervgazdasági pénzügyi rendszert egy új, piacorientált szabályozással váltsa fel – forgalmi, illetve forgalmi jellegű adók, profitadó az új magán- és átalakított vállalatok számára.

Számos ideiglenes intézkedés és módosítás fémjelezte a forgalmi adó reformját és a profitalapú terhek bevezetését, miközben Románia átállt a piaci árképzésre. Ezek a korai intézkedések az IMF és a Világbank alkalmazkodási programjainak és a rövid távú fiskális stabilizációs törekvéseknek voltak részei.

Az 1990-es években fokozatosan csökkentették és átalakították a törvényben meghatározott társasági és személyi adókulcsokat is, ahogy Románia alkalmazkodott a piaci feltételekhez. A szakirodalomban gyakran hivatkoznak a 12/1991. sz. törvényre, mint a nyereségadóztatást átfogó korai jelentős adójogi reform jogi alapjára. [3] 1993 júliusában Románia áttért egy korszerű ÁFA-rendszerre a megfelelő törvényi keret és a későbbi végrehajtási szabályozások megalkotásával. Ezáltal, az ÁFA a közvetett bevételek központi forrásává és később az EU-s harmonizáció fókuszává vált.

A helyi közigazgatásról szóló 69/1991. számú törvény [4] és a későbbi 15/1992. számú kormányrendelet [5], valamint a 27/1994. számú helyi adókról és díjakról szóló törvény [6] felhatalmazást adott a helyi hatóságoknak bizonyos helyi adók és díjak (ingatlan-, föld-, építményadó) megállapítására és beszedésére. Ez teremtette meg az alapvető jogi megosztást az országos szintű és a helyi adóztatás között, amelyet ma is alkalmaznak. A 189/1998. számú törvény a helyi közfinanszírozásról [7] és más szabályozó jogszabályok tovább erősítették a decentralizációt és a helyi bevételi szabályokat (helyi adóalapok, helyi költségvetések).

[1] Fandly, M. (2025): A román adózási rendszer alakulása 1989 után 1. rész. *Dunakavics*, 13., (9.), pp. 5–12.

[2] Fandly, M. (2025). A román adózási rendszer alakulása 1989 után 2. rész. *Dunakavics*, 13., (10.), pp. 41–51.

[3] Parlamentul (1991. 01. 30.): *LEGE Nr. 12 din 30 ianuarie 1991 privind impozitul pe profit*. Letöltés dátuma: 2025. 09. 02. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/1442>

[4] Parlamentul (1991. 11. 26.): *LEGE Nr. 69 din 26 noiembrie 1991 *** Republicată - Legea administrației publice locale*. Letöltés dátuma: 2025. 09. 02, forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/1547>

[5] Guvern (1992. 08. 15.): *ORDONANȚA nr. 15 din 19 august 1992 cu privire la impozitele și taxele locale*. Letöltés dátuma: 2025. 09. 02. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/2151>

[6] Parlamentul (1994. 05. 17.): *LEGE nr. 27 din 17 mai 1994 *** Republicată privind impozitele și taxele locale*. Letöltés dátuma: 2025. 09. 02. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/4020>

[7] Parlamentul (1998. 10. 14.): *LEGE nr. 189 din 14 octombrie 1998 (*actualizata*) privind finanțele publice locale*. Letöltés dátuma: 2025. 09. 02. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/15967>

[8] Parlamentul. (2003. 12. 22.): *LEGE nr. 571 din 22 decembrie 2003 privind Codul fiscal*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 04. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument-Afis/48697>

[9] Rabushka, A. (2005. 01. 3.): *The Flat Tax Spreads to Romania*. Letöltés dátuma: 2026. 04. 19., forrás: *Hoover Institution*: <https://www.hoover.org/research/flat-tax-spreads-romania>

[10] Euractiv (2005. 01. 6): *Romania introduces flat tax rate*. Letöltés dátuma: 2026. 02. 19., forrás: *Euractiv*: <https://www.euractiv.com/news/romania-introduces-flat-tax-rate/>

[11] Voinea, L.–Mihaescu, F. (2009. 05.). *The Impact of the Flat Tax Reform on Inequality. The Case of Romania*. Letöltés dátuma: 2026. 02. 19., forrás: *wiiw*: <https://wiiw.ac.at/the-impact-of-the-flat-tax-reform-on-inequality-the-case-of-romania-dlp-3217.pdf>

A 2003. december 22-i 571. törvényben Románia először kodifikálta a főbb adókat, úgy mint: nyereségadó, személyi jövedelemadó, ÁFA, jövedéki adók, helyi adók stb. egy egységes Adótörvénykönyvben. A törvény kijelölte az adójog kereteit és számos, korábban szétszórtan létező jogszabályt váltott fel, hivatkozási alapként szolgálva a későbbi kodifikációk/átírások számára [8]. 2005. január 1-jétől 16%-os egységes adókulcs lett bevezetve mind a vállalati, mind a személyi jövedelemre. Ez felváltotta a progresszív SZJA-kulcsokat, amelyek korábban magas határadókulcsokig értek, és a magasabb, 25%-os vállalati adókulcsot. Az egységes adót a növekedést és versenyképességet támogató intézkedésként mutatták be, és széles körben tárgyalták a nemzetközi sajtóban és szakpolitikai tanulmányokban [9]. „[A] költségvetési hiány kordában tartása és Romániának az EU-n belüli versenyre való felkészítése érdekében Bukarest bevezette az egykulcsos jövedelemadó rendszert” [10]. Ami annak hatásait illeti, egy 2009-es tanulmány szerint, „az egykulcsos adó növelte a jövedelmi egyenlőtlenségeket, és serkentette a háztartások fogyasztását, különösen a leggazdagabb háztartások körében” [11].

A közpénzügyi igazgatás 2003–2004-es reformja során létrejött a Nemzeti Adóügyi Hivatal (Agenția Națională de Administrare Fiscală – ANAF) és 2004-től nemzeti adóhatósággá vált. A csatlakozás után az ANAF számos reformprogramnak volt alanya (EU és világbanki támogatások, digitalizációs projektek), amelyek célja a jogkövetés javítása és az ÁFA-hiány csökkentése volt.

2008–2015: Gazdasági válság és belső instabilitás

Románia optimizmussal telve, de tartós szerkezeti gyengeségekkel lépett be az EU-ba. A csatlakozás után számos kihívás érte a fiskális környezetet, különösen az adóigazgatás terén. Nem sokkal ezt követően bekövetkezett a 2008-as globális pénzügyi válság, ami recessziót, fiskális hiányt és a közfinanszírozásra gyakorolt fokozott nyomást eredményezett egész Európában. Románia sem képezett kivételt ebben a környezetben – a közbevételek csökkentek, a gazdasági termelés visszaesett és a kormány szigorú fiskális konszolidációs intézkedéseket vezetett be. Adózás terén ezt az időszakot jogi bizonytalanság, megroppanó reformok és összességében a gazdasági feltételek gyors változására felkészületlen környezet jellemezte.

Az ország adórendszere ebben az időszakban viszonylag hagyományos maradt. Miközben továbbra is a 2003. évi 571. törvény, vagyis a Pénzügyi Kódex [8] biztosította az alapvető jogi keretet, a módosítások gyakoriak és sokszor *ad hoc* jellegűek voltak, rövid távú bevételi igényekre összpontosítva a rendszerszintű modernizálás helyett. Az adóbehajtási hatékonyság hiányosságai és az adóelkerülés továbbra is fennálltak és Románia következetesen az egyik legmagasabb ÁFA-bevételi hiányt mutatta az EU-ban. Ez pedig nem annyira az adókulcsokban magukban lévő hiányosságokra, mint inkább a végrehajtás és a megfelelés mély strukturális problémáira utalt.

2008 és 2015 között az adóhatóság működése nagyrészt papíralapú és analóg maradt. A 2003-ban létrehozott ANAF korlátozott technológiai és humán erőforrás-infrastruktúrával küzdött, ami gyengítette a befizetések hatékony ellenőrzésére való képességét. Bár az ANAF folyamatosan végezte az ellenőrzéseket és vizsgálatokat, ezek nagymértékben hagyományos eszközökre és kézi adatfeldolgozásra támaszkodtak. Az adóeljáráások és az adózási kapcsolattartást szabályozó jogi keret nem számoltak a digitális technológiák átalakító képességével.

Bár az EU-hoz való csatlakozás kötelezettségeket rótt ki az ÁFA-irányelvek és az adatszere-keretrendszerek betartására, a válság utáni korai időszakban az adminisztratív infrastruktúra nem integrálta érdemben a digitális folyamatokat. Ehelyett a hangsúly a fiskális konszolidáción és a makrogazdasági stabilizáción maradt, miközben a digitális innováció a politikai prioritások perifériájára szorult. Ebben a szakaszban a digitalizáció adóbeszedésre gyakorolt hatása minimális volt. A rendszer korlátai a magas ÁFA-kiesések és a megfelelési hiányosságok fennmaradásában voltak nyilvánvalóak, még akkor is, amikor jogszabályi reformokat vezettek be. Az EU adatai szerint Románia következetesen az Unió egyik leggyengébb ÁFA-beszedési teljesítményét mutatta, ami annak volt jele, hogy a jogi és intézményi reformok önmagukban nem voltak elegendők a korszerű adminisztratív eszközök hiányában.

2016–2019: A digitalizációs törekvések kezdete

A 2010-es évek közepére Románia fiskális politikája és adóigazgatása kezdte elfogadni a digitalizációt, mint stratégiai szükségszerűséget. 2016–2019 között kezdeti erőfeszítések történtek az analóg rendszereken való túllépésre az elektronikus jelentéstétel, az online adófizetési kapcsolattartás és az adatalapú megfelelés irányában.

[8] Parlamentul. (2003. 12. 22.): *LEGE nr. 571 din 22 decembrie 2003 privind Codul fiscal*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 04. forrás: *Portal Legislativ*: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/48697>

[12] EC. (2017. 2 22). *Commission staff working document – Country Report Romania 2017 – SWD(2017) 88 final*. Letöltés dátuma: 2026. 06 03, forrás: *European commission*: https://commission.europa.eu/document/download/672ce0f9-2f29-418a-bcef-d6364de3e20f_en?filename=2017-european-semester-country-report-romania-en.pdf

[13] EC. (2018. 3 7). *Commission staff working document – Country Report Romania 2018 – SWD(2018) 221 final*. Letöltés dátuma: 2026. 06 03, forrás: *European commission*: <https://commission.europa.eu/system/files/2018-03/2018-european-semester-country-report-romania-en.pdf>

[14] EC. (2019. 2 27). *Commission staff working document – Country Report Romania 2019 – SWD(2019) 1022 final*. Letöltés dátuma: 2026. 06 03, forrás: *European commission*: https://commission.europa.eu/system/files/2019-02/2019-european-semester-country-report-romania_en.pdf

Ezek a korai kezdeményezések mind a hazai politikai megfontolásokon, mind pedig az EU követelményein alapultak, amelyek a tagállamok adóigazgatásának modernizálását célozták meg.

Az adóigazgatás digitalizálása elvileg a modernizálódó államot érintő legkönnyebben kezelhető kihívások közé tartozik. Ellentétben az újraelosztó fiskális reformmal, amely szervezett ellenállást vált ki az azonosítható vesztesek részéről, vagy a környezetvédelmi adóztatással, amely meghatározott szabályozási keretek újjáépítését igényli, a papíralapú bevallási, fizetési és ellenőrzési folyamatok elektronikus megfelelőkre való átalakítása ígéretes haszonnal jár – csökkentett megfelelési költségek, alacsonyabb adminisztratív terhek, kibővített ellenőrzési lefedettség és szűkített feketegazdaság –, amely hatásaiban széles körben érezhető, de megvalósulásában koncentrált. Az, hogy Románia, ezen strukturális ösztönzők ellenére, illetve a Világbank és az Európai Bizottság több mint egy évtizedes folyamatos külső támogatása mellett, 2019-re csak részleges és erősen vitatott digitalizációt ért el adóigazgatásában, jelentős elemzési érdeklődésre számot tartó jelenség, amely nem csupán a technikai kapacitások hiányaira utal, hanem a posztkommunista intézményi fejlődés mélyebb patológiájára is.

A 2016–2019-es időszak különösen tanulságos ennek az elemzésnek a kontextusában. Magában foglalja a Virtuális Magánterület (*Virtual Private Space – SPV*), mint Románia elsődleges digitális adófelülete megerősödését és kibővítését, a Világbank Bevételek Modernizációs Projekt (*World Bank Revenue Administration Modernization Project – RAMP*) felgyorsulását, de végül megrekedt végrehajtását, valamint több fokozatos digitális eszköz bevezetését – beleértve a PatrimVen vagyoni adatbázist, az online fizetési bővítvényeket és az első elektronikus pénztárgépek hálózatba kötési kötelezettségeit –, amelyek együtt alkották Románia kezdeti adódigitalizálási programjának gyakorlati tartalmát. Ez magában foglalja a 2015 decemberi választásokat követő Szociáldemokrata Párt (PSD) vezette kormány politikai viharait is: egy olyan időszakot, amelyet az ANAF vezetésében bekövetkező többszöri változás, az intézményi kapacitásépítés helyett a rövid távú bevételmaximalizálás rendszeres elsőbbségbe helyezése, valamint egy olyan pénzügyi politikai környezet jellemzett, amely, amint az Európai Bizottság országjelentéseiben ismételtlen megjegyezte, alapvetően ellentétes volt a fenntartható közigazgatási reformmal [12, 13, 14].

Dolgozatunk szempontjából három koncentrikus elemzési keretbe helyezhetjük a fejleményeket. Az első az ANAF intézményi története, egy olyan szervezeté, amelynek strukturális gyengeségei – beleértve a töredezett IT-infrastruktúrát, a magas munkatársi fluktuációt, a vezetői szinten jelentkező politikai kitettséget és az érvényesítésre orientált, nem pedig az önkéntes megfelelés elősegítésére irányuló megfelelési kultúrát – megelőzték a 2016–2019 közötti időszakot, és alakították azokat a feltételeket, amelyek között a digitalizálási törekvéseket megkísérelték. A második a közép- és kelet-európai (KKE) posztkommunista államok adóigazgatása modernizálásának összehasonlító kontextusa, ahol a bizonyítékok arra utalnak, hogy a digitalizáció és a megfelelés javulása közötti kapcsolatot kritikus módon az intézményi minőség közvetíti [15]. A harmadik a romániai 2016–2019 közötti időszak konkrét politikai-gazdasági helyzete, amely jellegzetes és végső soron kontraproduktív kölcsönhatást generált a választási ösztönzők és az intézményi reformképesség között.

2020–2024: Az adórendszer digitális átalakítása

AZ SAF-T BEVEZETÉSE

A román adózási rendszer számára kulcsfontosságú mérföldkő volt a *Standard Audit File for Tax* (SAF-T) jelentési rendszer bevezetése. Ez egy nemzetközileg elismert, szabványosított elektronikus formátum a számviteli, pénzügyi és adózási adatok cseréjére az adózók és az adóhatóságok, illetve külső auditorok között. A szabványt a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) dolgozta ki annak érdekében, hogy az adóhatóságok strukturált digitális adatokat kaphassanak, amelyeket könnyen lehet elemezni és ellenőrizni.

„A behajtó hatóságok felismerik, hogy az elektronikus kereskedelem technológiai új lehetőségeket nyitnak számukra az adótörvények végrehajtására és az adóbevételek beszedésére, valamint új módokat a szélesebb közösséggel való kapcsolattartásra.” Ez áll az 1998-ban nyilvánosságra hozott Ottawai Adózási Keretfeltételekben, melyek az elektronikus kereskedelem megadóztatására nyújtanak iránymutatást, hangsúlyozva az adósemlegesség és a fogyasztás szerinti illetékesség elveit [16].

2002 júliusában az Adóügyi Bizottság (Committee on Fiscal Affairs – CFA) létrehozta az Adóigazgatási Fórumot (Forum on Tax Administration – FTA), amely

[15] Bird, R. M.–Zolt, E. M. (2008. 12.): *Technology and Taxation in Developing Countries: From Hand to Mouse*. *National Tax Journal*, 61., (4.), pp. 791–821. Letöltés dátuma: 2026. 06. 03., forrás: <https://www.jstor.org/stable/41790481>

[16] OECD. (1998): *Electronic Commerce: Taxation Framework Conditions – A Report by the Committee on Fiscal Affairs, as presented to Ministers at the OECD Ministerial Conference, “A Borderless World: Realising the Potential of Electronic Commerce” on 8 October 1998*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 02., forrás: [dig.watch: https://dig.watch/wp-content/uploads/1923256.pdf](https://dig.watch/wp-content/uploads/1923256.pdf)

[17] OECD (é.n.): *OECD Forum on Tax Administration*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 02., forrás: *Organisation for Economic Co-operation and Development*: <https://www.oecd.org/en/networks/oecd-forum-on-tax-administration.html>

[18] OECD (2005): *Guidance on Tax Compliance for Business and Accounting Software*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 02., forrás: *Organisation for Economic Co-operation and Development*: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/tax-administration/guidance-on-tax-compliance-for-business-and-accounting-software.pdf>

azóta egyedülálló fórummá nőtte ki magát az adóigazgatás terén, ahol OECD- és kiválasztott nem OECD-országok bevételi szerveinek vezetői és csapataik vesznek részt. Az FTA „OECD-tagországo kból és nem OECD-tagországo kból származó több mint 50 ország adóigazgatási vezetőit és hivatalnokait gyűjti egybe, mint egy olyan fórum, ahol az adóigazgatási szakemberek megosztják tudásukat, kutatásokat végeznek és új ötleteket dolgoznak ki a világ adóigazgatásának javítása érdekében” [17]

Az ottawai dokumentumban szereplő elvek gyakorlati adminisztratív lépésekbe történő átültetésének egy következő stádiumát az üzleti és könyvelési szoftverek adózási megfeleléséhez 2005-ben kidolgozott irányelvek (Guidance on Tax Compliance for Business and Accounting Software – GTCBAS) képezték. A keretfeltételek kidolgozásában, melyek az OECD munka- és szakértői csoportjainak előzetes munkáin alapult, részt vettek kormányzati képviselők, számviteli és audit szakemberek, valamint szoftver fejlesztők. „Ennek az útmutatónak a célja, hogy egy szabványrendszert biztosítson az adószámítási szoftverek fejlesztéséhez, mint eszköznek az üzleti megfelelési költségek és az adóhatóságok adminisztratív költségeinek minimalizálásához” [18]. 2006 és 2007 során az OECD Adózási e-Audit Csoportja a GTCBAS-elveket egy technikai specifikációvá fejlesztette.

2009-ben a résztvevő országok kidolgozták az FTA vízióját, amely „egy olyan fórum létrehozása, ahol az adóhatóságok azonosíthatják, megvitathatják és befolyásolhatják a releváns globális trendeket, valamint új ötleteket dolgozhatnak ki az adóigazgatás világszerte történő javításának érdekében”. Ezt a víziót az FTA fő célja alapozza meg, úgy, hogy „javítsa az adófizetői szolgáltatásokat és az adókötelezettségek teljesítését – azzal, hogy segíti a behajtó szerveket az adóigazgatás hatékonyságának, eredményességének és méltányosságának növelésében, valamint az adókötelezettségek teljesítésének költségeinek csökkentésében”.

2010 áprilisában megjelent az *Útmutatás és előírások az üzleti és számviteli szoftverek adózási megfeleléséhez* (Guidance and Specifications for Tax Compliance of Business and Accounting Software), azzal a céllal, hogy egységes útmutatóanyagot hozzon létre a terület számára. Ezzel egyidejűleg lehetőség nyílt az eredeti dokumentum néhány tartalmi elemének frissítésére is. Annak érdekében, hogy feladatának eleget tudjon tenni, az FTA munkáját közvetlenül szakértő-csoportok támogatják, beleértve a Tax e-Audit Csoportot is,

amelynek munkája nemzetközileg elfogadott szoftver-szabványok kidolgozására irányul, az alábbi általános célokat követve [19]:

- az üzleti vállalkozások megfelelési költségeinek csökkentése;
- az adóhatóságok adminisztratív költségeinek csökkentése;
- az adóhatóságok által végzett vállalati ellenőrzések eredményeinek javítása;
- egy olyan platform biztosítása, amely megkönnyíti az adóhatóságok közötti együttműködést olyan területeken, mint például a közös ellenőrzések.

Az útmutatót az alábbi, a számítógépes üzleti és könyvelési rendszerekre vonatkozó elveknek megfelelően dolgozták ki [19]:

1. a belső ellenőrzések és az adóvédelmi ellenőrzések integrálása az üzleti és könyvelési szoftverekbe;
2. audit-nyomvonalak létrehozása az események és a tranzakciós értékek bizonyítására, az egyes bejegyzéseknek a kezdettől a végső könyvelésig (és fordítva) történő rögzítésével, valamint a főállományokban lévő állandó adatok módosításaival;
3. eljárások az elektronikus nyilvántartások megbízhatóságának biztosítására;
4. az adatok exportálásának lehetősége, beleértve a SAF-T előállítását, amely lehetővé teszi, hogy nem szakértők kivonják a szükséges auditadatokat;
5. szoftver, amely lehetővé teszi a felhasználók számára az adóbevallások elektronikus benyújtását;
6. archiválási eljárások, amelyek biztosítják az elektronikus nyilvántartások megbízhatóságát és olvashatóságát hosszabb idő elteltével;
7. átfogó dokumentáció biztosítása a szoftvertermékek felhasználói számára.

Jogi értelemben a SAF-T kötelező digitális jelentési kötelezettség, melynek alapján a vállalatok egy XML-fájlt készítenek, amely részletes számviteli és adózási adatokat tartalmaz és ezt elektronikusan benyújtják az adóhatóságnak – Romániában ez az ANAF. A SAF-T több szempontból is kiemelt jelentőséggel bír, melynek alapvető céljai a következőkben foglalhatók össze:

- a pénzügyi és adózási adatok jelentésének szabványosítása és automatizálása;
- gazdagabb, géppel kezelhető adatkészletek biztosítása az adóhatóságok számára az adózási megfelelés javítása érdekében;
- célzott, kockázatalapú ellenőrzések támogatása a véletlenszerű manuális vizsgálatok helyett;
- az adóelkerülés és a hibák csökkentése azáltal, hogy lehetővé válik a jelentett ada-

[19] OECD (2010): *Forum on Tax Administration - Guidance Note: Guidance and Specifications for Tax Compliance of Business and Accounting Software*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 02., forrás: *Organisation for Economic Co-operation and Development*: <https://web-archiv.oecd.org/pdfViewer?pa>

[20] Cohen, E. E. (2019): *Standard Audit File – Taxation (SAF-T), Standard Audit File – Payroll (SAF-P) and Related Guidance*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 03., forrás: UNECE: https://unece.org/fileadmin/DAM/cefact/cf_forums/2019_Geneva/Conf_AccountAudit/PPT_1_3_OECD_SAF.pdf

[21] Oracle (é.n.): *NetSuite Applications Suite – Portugal SAF-T for Accounting*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 03., forrás: Oracle: https://docs.oracle.com/en/cloud/saas/netsuite/ns-online-help/section_161822982183.

[22] OECD (2022): *Tax Administration 3.0 and Electronic Invoicing: Initial Findings*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 03., forrás: OECD: https://www.oecd-ilibrary.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/09/tax-administration-3-0-and-electronic-invoicing_59ac73c5/2ffc88ed-en.pdf

[23] OECD (é.n.): *Guidance for the Standard Audit File – Tax, Version 2.0: Appendix B: SAF-T Schema version 2.00*. Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: OECD Web Archive: https://web-archive.oecd.org/pdfViewer?path=/2012-06-14/106283-45167181.pdf.html#bridgehead_162193332548

tok elektronikus egyeztetése.

Ahelyett, hogy több külön papíralapú űrlapot vagy régimódi elektronikus bevallást nyújtanának be, a vállalkozások egy átfogó digitális adatkészletet továbbítanak az ANAF felé, amelyet automatizált eszközökkel dolgozhat fel, jelentősen javítva a hatékonyságot és az átláthatóságot.

A fájlkövetelmények XML-ben vannak leírva, de az OECD nem ír elő konkrét fájlformátumot. „Teljes mértékben az adóhatóságok döntésén múlik, hogy kidolgozzák a SAF-T végrehajtására vonatkozó irányelveiket, beleértve annak XML-ben történő megjelenítését is. Az adóhatóságoknak azonban olyan adatformátumokat kellene figyelembe venniük, amelyek lehetővé teszik az ellenőrzés automatizálását már ma, miközben minimalizálják a lehetséges költségeket minden érintett számára, amikor az új globális nyílt üzleti és pénzügyi adat-szabványokra, például az XBRL-re és különösen az XBRL_GL-re váltanak” [20].

2005 májusában az OECD Adóügyi Bizottsága (CFA) kiadta az SAF-T első verzióját, amelyet a vállalatok számviteli rendszerei és az adóhatóságok vagy könyvvizsgálók közötti számviteli adatok elektronikus cseréjére szolgáló szabványosított keretrendszernek terveztek. Az 1.0 verzió a főkönyvi bejegyzések köré épült, kiegészítve az ügyfelekre és beszállítókra vonatkozó törzsadatokkal, valamint a számlákat, megrendeléseket, kifizetéseket és számviteli kiigazításokat részletező tranzakciós információkkal [21]. 2008-as portugáliai elsődleges bevezetését követően a SAF-T fokozatosan elterjedt több európai országban, köztük Luxemburgban, Ausztriában, Lengyelországban, Norvégiában és Litvániában [22].

2010 áprilisában az OECD kiadott egy felülvizsgált verziót (SAF-T 2.0), kiterjesztve a szabvány hatókörét az árukészlet- és tárgyi eszköz adatokra, beépítve a tagállamok visszajelzéseit és az XML-alapú formátumra történő technikai séma átalakítását [23]. Bár eredetileg adóellenőrzési eszközként tervezték, több ország – leginkább Litvánia, Lengyelország és Portugália – később a SAF-T-t nemzeti szabványokká alakította és kötelezővé tette a szélesebb digitális ÁFA-bevallási és elektronikus számlázási keretrendszerekben, ahol a SAF-T üzenetek tipikusan olyan információkat tartalmaznak, mint a beszámítható ügyletértékek, az alkalmazandó ÁFA-kulcsok, a számlaazonosítók és az ügyletben

résztevő fél adatai [22]

A szabványt elsőként alkalmazók közé tartozott Portugália, Ausztria, Franciaország és Luxemburg, amelyek már 2008–2014 között bevezették a SAF-T, illetve hasonló fájlokat az ellenőrzés és átláthatóság érdekében. A közép- és kelet-európai országok, mint Lengyelország, Csehország, Litvánia, Románia és Bulgária csak mostanában vezették be a SAF-T-t, ami részét képezte a teljes körű e-adó és e-számlázási modernizációs stratégiáiknak, és azoknak az OECD és az EU irányzataival való összehangolásának. A megvalósítási modellek eltérőek: egyes országokban a SAF-T-t csak a vizsgálatok előtt, kérésre nyújtják be (pl. Ausztriában), míg más országokban rendszeres kötelező jelentési formát képez (pl. Romániában, Lengyelországban, Bulgáriában) [24, 25].

A SAF-T romániai bevezetésének jogi alapját az ANAF 1783/2021 számú rendelete teremtette meg, amely formalizálta a különböző adózási kategóriákra vonatkozó ütemterveket és jelentési követelményeket. Ez a reform kötelezővé tette a részletes számviteli és ÁFA-adatok ANAF felé történő strukturált elektronikus benyújtását, jelentősen bővítve az automatikus elemzésre és végrehajtásra rendelkezésre álló adatmennyiséget [26] Az adóügyi digitalizáció módosításokat hozott az adótörvénykönyvben is, melyek 2025-től léptek életbe [27, 28].

2022 január 1-jétől fokozatosan került bevezetésre a nagy adózók számára, közepes és kis adózókra történő kiterjesztéssel a következő években.

Az ANAF az OECD SAF-T 2.0 szabványt vezette be Romániában, amely 5 modult tartalmaz: naplófőkönyv, követelések (AR), tartozások (AP), tárgyi eszközök és készletek. A jelentendő elemek gyakorlatilag olyan tételekről tartalmaznak adatokat, mint a beszállítók, ügyfelek, beszerzési/értékesítési számlák, kifizetések, áruk mozgása, eszközök, termékek, könyvelési számlaegyenlegek stb. Összegzőképpen, majdnem minden, az ERP-ben (Enterprise Resource Planning) rögzített adatot jelenteni kell az ANAF felé [29, 30].

[24] Vovchenko, A. (2024. 02. 13.): *What Is SAF-T and Where Is It Used in Europe?* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: SPS Commerce: <https://www.spscommerce.com/eur/blog/what-is-saf-t-and-where-is-it-used-in-europe/>

[25] Hori Systems (2024. 03. 15.): *Understanding SAF-T – Guide for European Businesses.* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: Hori Systems: <https://horisystems.com/insights/understanding-saft-guide-for-european-businesses>

[26] ANAF (2021): *ORDIN Nr. 1783/2021 din 4 noiembrie 2021 privind natura informațiilor pe care contribuabilul/plătitorul trebuie să le declare prin fișierul standard de control fiscal,...* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: ANAF: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OPANAF_1783_2021.pdf

[27] Săulescu, C.–Bîrleanu, L. (é.n.): *Digitalizarea în domeniul fiscal. Modificări ale Codului fiscal cu aplicabilitate din 2025.* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: TaxEU: https://taxeu.ro/bucuresti/wp-content/themes/TaxEU_Bucuresti/download/Seminar-7-Cabot-Biris-Goran.pdf

[28] Cernea, S.–Zar, D. (2025. 03. 6.): *Conformare și implicații fiscale: SAF-T, sedii permanente/fixe și mobilitate internațională.* Letöltés dátuma: 2025. 01. 04., forrás: TaxEU: https://taxeu.ro/timisoara/wp-content/themes/TaxEU_Timisoara/download/1_TPA.pdf

[29] Wall-Street (2023. 01. 30.): *SAF-T – TOT ce trebuie să știi despre raportarea obligatorie la ANAF.* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: *Wall-Street*: <https://www.wall-street.ro/articol/Economie/293892/saf-t-tot-ce-trebuie-sa-stii-despre-raportarea-obligatorie-la-anaf.html>

[30] Deloitte (é.n.): *The digitalization marathon: SAF-T implementation in Romania.* Letöltés dátuma: 2026. 01. 04., forrás: Deloitte: <https://www.deloitte.com/ro/en/services/tax/services/maratonul-digitalizarii-implementarea-saf-t-in-romania.html>

[31] De La Feria, R.–Lockwood, B. (2010. 07.): Opting for Opting-In? An Evaluation of the European Commission's Proposals for Reforming VAT on Financial Services. *Fiscal Studies*, 31., (2.), pp. 171–285. Letöltés dátuma: 2026. 06. 03., forrás: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1475-5890.2010.00111.x>

[32] EC (2022): *VAT in the digital age – Final Report – Volume 3 – Single Place of VAT Registration and Import One-Stop Shop*. Letöltés dátuma: 2026. 06. 03., forrás: *European Commission*: https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/a95d518a-8095-45f0-97dc-7b417271b259_en

[33] EC (2025. 07. 23.): Continued growth in revenue and registrations confirms success of reformed EU VAT rules for e-commerce. Letöltés dátuma: 2026. 06. 03., forrás: *European Commission*: https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/continued-growth-revenue-and-registrations-confirms-success-reformed-eu-vat-rules-e-commerce-2025-07-23_en

[34] EC (2026. 03.): *Data on Taxation Trends – New data updated in March 2026 including tax revenue data up to 2024*. Letöltés dátuma: 2026. 06. 03., forrás: *European Commission*: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/data-taxation-trends_en

AZ EU OSS-MECHANIZMUSA

Az általános forgalmi adó uralma a digitális egységes piacon egy növekvő mértékű paradoxont generált: ahogy a kereskedelmi tevékenység egyre kevésbé kötődik egy adott fizikai helyhez, az adóbevétel beszedésére tervezett adminisztratív struktúrák alapvetően területi logikán alapulnak. Közel három évtizeden keresztül az Európai Közösség harmonizált ÁFA-szabályainak bevezetését követően a határokon átnyúló B2C-tranzakciók kezelését egy olyan nemzeti távolsági értékesítési küszöbértékekből álló rendszer irányította, amelyek tagállamonként eltértek, és aszimmetrikus megfeleléségi terheket generáltak, előnyben részesítve a nagy multinacionális vállalatokat, amelyek képesek több joghatóságban regisztrációt fenntartani a nemzetközi tevékenységet folytató hazai KKV-kkal szemben [31].

Az Európai Bizottság válasza erre a strukturális diszfunkcióra az e-kereskedelmi ÁFA-csomag volt, amelynek középpontjában a *One Stop Shop* (OSS) mechanizmus áll, amelyet 2021. július 1-jén vezettek be. Alapelvét az adminisztratív konszolidáció képezi: az EU-n belül fogyasztóknak árut vagy szolgáltatást értékesítő vállalkozás egyetlen tagállamban regisztrál, és egyetlen konszolidált áfabevallást nyújt be, a bevételeket pedig az értékesítés helye szerinti tagállamok között osztják szét. A tervezés eleganciája jelentős technikai összetettséget takar: a mechanizmus három különböző rendszert foglal magában, amelyek különböző tranzakció típusokat fednek le, és számos helyzetet nem kezel, ami a későbbiekben a 2025 márciusában elfogadott Digitális Kor ÁFA (*VAT in the Digital Age – ViDA*) reformcsomagban részben elismert és részben orvosolt korlátozás volt [32, 33, 34].

Románia számára, amely az EU-ban az egyik legnagyobb ÁFA megfelelési réssel rendelkezik, amelyet 2023-ban az elméletileg beszédhető kötelezettség 30%-ára becsülnek, és egy gyorsan bővülő e-kereskedelmi szektorral, amelynek értéke

2025-re körülbelül 7,98 milliárd USD-re tehető, a mechanizmus mind közvetlen operatív jelentőséggel, mind mélyebb strukturális jelentőséggel bír.

Továbbá, elhelyezi az OSS-t az EU digitális adóreformjának szélesebb pályáján belül, beleértve a 2025 márciusában elfogadott ViDA-szabályozást is, amely lényegesen kiterjeszti az OSS hatáskörét a platformgazdasági szolgáltatásokra és az EU-n belüli B2B digitális jelentéstételre. Az előterjesztett érv az, hogy míg az OSS jelentős egyszerűsítést és a bázis szélesítésének részleges eszközét képviseli, hozzájárulása Románia strukturális költségvetési hiányának csökkentéséhez továbbra is korlátozott a mögöttes adminisztratív gyengeségek, a jelentős informális gazdaság és annak határai miatt, amit egy regisztrációs mechanizmus elérhet kiegészítő intézményi reformok hiányában.

Románia számára az OSS nem csupán egy eljárásbeli reform. Olyan pénzügyi jelentőségű eszköz, amely a román bevételi rendszer legkitartóbb strukturális hiányosságaival szemben: a magas ÁFA-bevallási hiánnyal, az adóigazgatás korlátozott digitalizációjával, a hazai e kereskedelmi piac gyors és részben szabályozatlan növekedésével, valamint azzal a kihívással, hogy elegendő bevételt mozgósítsanak egy egyre inkább a hagyományos adóbeszedési struktúrákat kikerülő digitális gazdaságból. Ezek a hiányosságok Románia csatlakozás utáni fiskális pályájának szélesebb kontextusában helyezkednek el, ahol az ország strukturális adó/GDP aránya körülbelül 27%-kal, szemben az EU-27 40–41%-os átlagával mind az adminisztratív kudarcot, mind a szándékos politikai döntéseket tükrözi, amelyek következetesen az alacsony adókulcsokat részesítették előnyben a széles adóalapokkal szemben [34].

[34] EC (2026. 03.): *Data on Taxation Trends – New data updated in March 2026 including tax revenue data up to 2024*. Letöltés dátuma: 2026. 06 03, forrás: *European Commission*: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/data-taxation-trends_ena